

Македония

„МАКЕДОНИЯ“

вестникъ за политика, културен животъ и информация, излиза всъкъ денъ, освенъ празнични дни.

АБОНАМЕНТЪ:

Българинъ за година 30 л.
1/2 година 150; 3 мес. 80 лева.
Странство: година 800; 1/2 год. 400 лв.; 3 мес. 200 лв. Американъ за год. 6 долари; 1/2 год. 3 дол.

ОБЯВЛЕНИЯ:

На 1 кв. см. 2-40 лв.
Малки обявления на думи 50 ст.
Въ хрониката на редъ . 8 лв.
Годовни и външални . 40 лв.

Телефонъ № 2831.

ОРГАНЪ НА МАКЕДОНСКАТА ЕМИГРАЦИЯ ВЪ БЪЛГАРИЯ

Редакция и администрация:
пл. „Славейковъ“ № 1.

Директоръ: Г. Кулишевъ

Д-ръ К. Д. Ставишев

Сръбско училище въ Кукушъ

Смѣстуваше преди десеткѣ години една сръбска етнографска карта за Балканския полуостровъ. Съ кръстчета бѣха набелязани върху нея сърби чакъ до околноститѣ на В. Търново, Кукушъ и нѣкои други съседни нему македонски каази личеха по тѣя географски документъ като мѣстности населени просто съ славяни. Кукушани бѣха доволни, че не попадаха въ голѣмото сръбско море отъ кръстосани линиѣ и спокойно гледаха на националното си бъдеще.

Единъ день, обаче, рано, когато тѣ още вдигали кепенцитѣ на дюкянитѣ си, солунскиятъ

трень имъ докаралъ нечаканъ гостъ. Единъ господинъ на сръбна възраст слѣзълъ отъ колагата, последванъ отъ полицейскъ агентъ, който му носелъ и чантата, бавно се опатилъ по главната улица на града. По всичко изглеждало, че той е чужденецъ и че дохожда отъ далско. Оглеждалъ се съ любопитство на лѣво и на дѣсно и по лицето му се чело видимо недоумение. Децата, които той спиралъ по пътя си, за да добие нѣкое освѣтление, го изслушвали съ голѣма добра воля, но въ края вдигали рамене, изсмиждали му се подъ ностъ и гминавали.

По рединготъ, шапката, ржкавицитѣ, елегантния бастонъ и моднитѣ му обуца всички предполагали, че той чужденецъ е нѣкой нѣмецъ, англичанинъ или французинъ. К у к у ш а н е ц а обаче, прави разлика между к р о м и д ъ и л у к ъ. При това житѣль полъ вѣчно ведро небе, той търси свѣтлина въ всичко. Трѣбвало неговото любопитство да се задоволи до край. И ето единъ подранилъ бакърджия, тъкмо когато „ябанджията“ минавалъ предъ дюкяна му, блъсналъ казина що ковѣлъ, изкочилъ на улицата и съ едно темане запиталъ полицейския агентъ, кой е господство му. — Сръбскиятъ ви даскалъ, билъ сухиятъ отговоръ. Нещастниятъ занаятчия моментно полуонѣмѣлъ. Приковалъ се на мѣстото си, като ударенъ

отъ грѣмъ при ясно небе, изпусналъ чука отъ овисналитѣ си ржце и съ умирающъ гласъ прошепналъ: И тая хубава! . . . Още това ни бѣше екзикъ! . . .

Смѣстиятъ день следъ пладни „даскала“ билъ посетенъ отъ една набърже стѣкмена градска делегация. — Азъ съмъ Йованъ отъ Църна Гора, казалъ той, като се поклонилъ. Пращата ме тукъ да открия сръбска школа и да ви бжда учителъ. — Васикъ олма, отговорилъ единъ отъ пратеницитѣ, но ние не разбираме какъвъ даскалъ ще бждешъ ти, като никой не те е канилъ и кого ще учишъ тукъ, като дѣдо Господъ е упазилъ нашата Македонийка и не е наспорилъ сърби и черногорци по нея. Ние ти предлагаме още съ довчерашня тренъ да се върнешъ отъ кжде-

то си дошълъ.

Иванчо обаче, както въ послѣствие кукушани наричаха тоя иначе добъръ човѣкъ, не взелъ никаква бележка отъ направеното му предложение. Напротивъ, и като че ли напукъ, още въ зори на следующия день той подкачилъ съ помощта на властитѣ да търси упорито квартира за себе си и помѣщенне за школата. Елемъ следъ нѣколко дневю на праздно питане и разпитване на мѣрилъ се единъ гражданинъ да му предложи две сѣни въ собственото си жилище, почин до центъръ на града: едната за спалня на бѣя Иванчо, а другата — за класна на бждещитѣ му ученици. Проявилъ лицето на нещастния даскалъ. Той приелъ предложението веднага и се нацѣлъ още смѣстия день въ новата си

квартира, не подозирайки, че се настанява въ змийско гнѣздо. Радостенъ и засмѣтъ до уши, засучилъ Иванчо ржкави и съ чука въ ржка самъ подкачилъ да кове излъ лѣтнитѣ врата на жилището си разкошната плака съ надписъ „Сръбска школа у Кукушу“, като се обръщаль и почтително се кланаль на всички минавачи, които го поздравлявали съ „хайрля дѣ бжте“. Следъ като оказалъ и неминуемиятъ въ това време за всѣко просвѣтно дѣло султански фирманъ на една отъ стѣнитѣ на проектираната класна стая, той облякътъ пакъ рединготъ си, поставилъ си на главата съвсемъ новъ фесъ, току що ударенъ на калѣлъ, потрилъ отъ радостъ ржцетѣ си и излѣзълъ изъ града да търси питомца.

(Продължава на 4-та стр.)

Сръбско училище въ Кукушъ

(Продължение отъ 1-ва страница)

Сведения за целта най-първо донесалъ отъ градския съветъ. Председателятъ, хаджи Ибраимъ, единъ добродушенъ и наивенъ старикъ, който до тогава билъ ходилъ четири пѣти на поклонение чакъ до Мека и Медина, казалъ му по български: Слушай Йованъ ефенди, бѣди предпазливъ. Това кукушани сѫ единъ банъ-башка миллетъ. Нашиятъ Падишахъ бѣше обещалъ съ товари пари за главата на Гоце Дилчевъ и аскера ни го търсѣше подъ дърво и камъкъ. А какво видѣхъ азъ въ това време, великий Господи? Връщай се единъ денъ отъ Солунъ и ще срещашъ въ кукушъ единъ господиенъ въ доправски кафетѣ. Вѣрвамъ се въ лицето му и не вървамъ, очитъ си. Прелъ менъ е Гоце съ неговата добродушна усмивка. Щомъ стигнахъ тукъ, тичамъ при баща му и думамъ: Кольо чорбаджи, днесъ пактувахъ съ най-големия ти синъ. И чакахъ да бѣда упрекнуть въ недоглеждане. Старикътъ обаче съ опрѣн ржце на хълбоцитѣ си, съвсемъ спокойно и сѣбейки се ми казалъ: Може, хаджи, може. Ний зпехме,

че Гоце бѣше въ Солунъ! — И казалъ Богу, че той пакъ нищо лошо не се случилъ Гоце. Иначе хемъ комититѣ щѣха да ме заколятъ, хемъ щѣха да оставатъ и азъ а с л у ж е н о л е к е на десета си. Та казвамъ ти, Йованъ ефенди, много да не искашъ да знаешъ, пъкъ и кичъ да не говоришъ. А най-добре е да станешъ и да си идешъ. Тукъ има и единъ такъвъ социализмъ. Младитѣ ми думатъ: Хаджи, въ града вие сте осемстотинъ турци, а ние българитѣ сме нѣтъ десетъ хиляди души. Кмета трѣбва да бѣде отъ нашитѣ. Питамъ сега тебе, какъ искашъ да бѣдешъ на тѣхъ хора даскалъ, когато въ цялата казанъ не знаятъ що е сръбинъ? Иди си, мило, или си! И ти си роденъ отъ майка. Кукушани сѫ като гаргите. Когато нѣма работа и не знаятъ що да правятъ, вадятъ очитѣ си единъ другиму, но при опасностъ тѣ ставатъ единъ човѣкъ и тежко ти, ако имъ попаднешъ подъ noktитѣ.

— Но, господиенъ председателю, изъразилъ Иванчо, вашата полиция ще ме пазѣ. Вие не разбирате ли, че азъ дохождамъ

тукъ по волята на вашето и нашето правителство? — Разбирамъ, прагий, разбирамъ, продължилъ хаджи Ибраимъ, но нашата царщина отъ такива хитрувания хариръ нѣма да види. Снощи срещнахъ каймакчина, Богъ да продължи днитѣ му, и му думамъ: Д ж е м ъ л ъ б е й, да бѣхъ християнинъ щѣхъ да си направя кръста предъ тебе, толкова ми се вжидатъ чудни прателствени рѣзпорѣби. Азъ съмъ вече старъ човѣкъ и все съмъ злиелъ, че въ тоя градъ заедно съ насъ живѣятъ българи. Ваща ми, дѣто ми и всички стари хора сѫмъ все за свои български съграждани сѫ ми говорили. Що гърси сега тукъ тоя сръбски даскалъ? Не разбирашъ ли, че жестоко обижатъ цялата казанъ, и турци и българи? Защото какъ ще бѣде мой казанъ, ако нѣкой дойде и ми каже: Хаджи, ти до сега си билъ турчинъ, но макаръ и да си ходилъ въ Хаджата отъ сега натагътъ ще те считаме за хисанинъ. Грѣхота е това, к а й м а к ъ м ъ б е й, с т р а м о т а е. А той ми казалъ: Ехъ, що да права, старче, като така ми заповѣдватъ отгоре. Иди та се нахитри!

Иванчо въ това време се чувствувалъ като седналъ върху грѣне, но кмета станалъ и разразнено продължилъ: Иди си, даскале, иди си, ако си човѣкъ. Колкото се

отнася до полицията, тя ще те опазѣ токова, колкото опазѣ навремето Цито въ Георгли и Патриота въ Доарина. Хадже сега, Богъ да бѣже съ тебе. Ако имашъ пари и добрѣ сърдцѣ, иди въ най-крайната къща на грѣдъ къмъ Вуткова чешма. Тамъ ще измѣришъ една бабчка. Вѣрватъ ѣ деца сѫ измѣрили. На радостъ ѣ сѫ останала две християнвнучета. Нѣматъ корка хлѣба. Отъ време на време ги подпомага кметството. Дай имъ и ти нѣкоя малка помощъ, та да има единъ денъ кой да каже и зарадъ тебе „Богъ да прости“.

Иванчо се почувствувалъ като изгоненъ и бърже, бърже слезълъ по стрѣминитѣ и почти прогинули стѣлби на общинското управление.

Когато той се отозвалъ пакъ въ чаршията, слѣщето било почти на своя зенитъ. Отъ непоносимата горещина градътъ изгасналъ като мъртвавъ. Жива душа не се мъркала по улицитѣ. Много бѣхъ дюкянитѣ били съ полупритворени врати, а стопанитѣ имъ изтегнати и по ризи почивали върху положенитѣ подъ нѣкоя стѣнка кепенци, или пъкъ играли табла подъ добре наведени заслонѣ на нѣкоя съседна кръчма, като често изтривали лицата си отъ изобилната потъ що ги обливала.

Иванчо се поозърналъ на лѣво

и на дѣсно и потеглялъ къмъ широка площадъ на бращения пазаръ. Тукъ той алѣзълъ въ едно доста порядъчно кафенѣ. Кафеджията, който въ това време дремалъ надъ пангара си, се сепналъ и полусъспивилъ се загледалъ въ непознатия посетителъ. Последния седналъ на кошето до прозорцѣ съ лице къмъ пазарската кладенищъ, разкочилъ редингота си, позгърлил изпотения си вратъ и поржчалъ единъ сиропъ. При първата още глътка, обаче, той различилъ напитката отъ устѣ и тѣ с ѣ, намръщилъ се леко и слагайки чашата на масата, казалъ: Па много е топълъ. Бога ми твоя сиропъ. Нишъ — така се казвалъ кафежията — го погледнахъ спизходително подъ око, помислихъ се леко, раздвижилъ устнитѣ си и съ слабо заекване продумалъ: Виждашъ ли тоя тамъ ридъ? Като му сочелъ съ ржка къмъ „Св. Георги“. Когато въздухътъ трепти надъ керемидитѣ на черквата, що е на върхътъ му, и жабитѣ даже не крѣкатъ, а ти си седналъ да ми искашъ студена вода. Чудя се на якъла ти.

Иванчо се загледалъ по окачениитѣ на насрещната стена картини и нищо не възразилъ. Но следъ минута пакъ се обърналъ къмъ кафежията, помислилъ се малко,

спогнато, почти изкрѣщѣлъ: Може, можешъ ли да ми кажешъ пѣтя, който юли ча Букова ли, за Бѣкова и чешма бѣше, не мога да си спомна? Нишъ го изгледалъ много неаружелюбно и отговорилъ: Господиенъ, азъ не съмъ момче, азъ съмъ жененъ човѣкъ и при това сабия на това кафенѣ. Ти да не си сръбскиятъ даскалъ Иванчо църногорецъ? Снощи нашиятъ учители тукъ казаша, че ти не си билъ частъ човѣкъ и че до сега си взелъ на шия много нещастница въ Скопие, Тетово, Куманово и не помня още къде. Но, ако и тукъ си дошълъ да откривашъ сръбско училище, явялъ си, нѣма да те огрѣе. — Па защо така говоришъ господиенъ? възразилъ Иванчо, ти ме обиждашъ. И сръбитѣ сѫ човѣци и тѣ сѫ християни, пъкъ и тѣ иматъ наука. — Разправяй на пископа мѣ. Хорѣ като тебе, ако се обижда, щѣха да си седятъ дома. Всѣкой пѣтелъ на бунѣщето си пѣе. Ако си ученъ човѣкъ, защо не си останалъ да даскалувашъ въ Църна-Гора? Но ти си продавъ твоята душа на явзла и си дошълъ тукъ да помагашъ на турцитѣ съ твоего шпионство. Богъ да ни пазѣ отъ християни като тебе.

(Следва)

Сръбско училище въ Кукушъ

(3)

— Ти, господине, днесъ си много сърдитъ. Азъ ще дойда другъ път да си поприказваме повече и по-спокойно, а сега посочи ми пътя за чешмата, казвалъ Иванчо и станалъ отъ мѣстото си.

— Ако желанието ти е да идешъ на Блудгова чешма, пътятъ е този, — отговорилъ Нишъ, като посочилъ съ ръка по направление на стария рибенъ пазаръ. — Но знай, че по таква време тамъ ходятъ само лудитъ и че може да те изедатъ кучетата преди да си стигналъ до чешмата. Коляко за дюкия ми, още единъ път да не си стигналъ, защото не сиropic, ами огрова нѣма да ти дамъ.

Следъ това предупреждение, нашиятъ кафеџия се отправилъ пъкъ къмъ джугария си, като сърдито и натъртено повтарялъ: — „Момче! момче! Добре че ни ми каза гарсонъ проклетиятъ му чернигорски шпионинъ! И той нямалъ уста за сиропъ!“

А Иванчо тръгналъ по посочения път. Но при първиятъ кръстопътъ той се спрялъ въ недоумение. За негово щастие скоро отъ настрещната фурна излязалъ единъ турчинъ съ хлѣбъ подъ мишица и като се отправилъ

къмъ нашия даскалъ, запиталъ: — „Какво гледашъ на горе на долу, господине? Кжде искашъ да ходишъ? Ако си тръгналъ по такава време съ тая полска кюрдия на гърба да се удавишъ въ потъта си, ела съ мене. Азъ полска-полска ще ида до нивата, да занеса обѣдъ на моитѣ жетвари. Тази година останахъ много късно съ жетвата, ами Аллахъ керимъ! — И Кадрията — така се казвалъ услужливия чичероне — който, както утвърждали неговитѣ едноверци, не преставалъ да говори и презъ сына си, успѣлъ по пътя, който се указвалъ еднакъвъ съ Иванчовия, да разправи на единъ съулукъ и въ голѣми подробности за своя чифликъ, за хорскитѣ тютюни, афиони, пашкули и изобилъ за цѣлия провинци на казвата. Той не пропусналъ също да поговори и за хитруванията на лугушани: — „Единъ день Петко Кыосе пристроилъ нѣщо въ дюкяна си, размѣсилъ настѣралта се прѣстъ съ конско гюбре и ме повика да ми продаде торъ за нивитѣ ми. Гледамъ и се чужда на аскла му. Кыосе, му казвамъ, ако искашъ да си изхвърлишъ прѣстѣта безъ пари, повикай градскитѣ коли!“

Трайчо чрбджен хвърлил око на една отъ най-плодороднитѣ ниви на Ичинитѣ Пехливачитѣ и показалъ да я купи. Последниятъ обаче отказалъ да я продаде. Отивъ Трайчо въ черковно-училищната община и заявява, че желалъ да подари на черквата една отъ нивитѣ си, но същевременно помолвилъ общинаритъ да кандагарисатъ Ичинитѣ, който нямалъ доста земя, да му продаде въпросната нива.

Въ извънредно заседание из смѣсенния съветъ поканени били и чорбаджията, и Пехливачето. Предсѣтелътъ се обърналъ къмъ последния и му казалъ: „Трайчо ще подари една отъ нивитѣ си на нашия вѣкъфъ, ако ти му продадешъ една отъ твоитѣ“. Ичинитѣ се изсмѣлъ и обяснилъ: „Когато е думата за вѣкъфъ, нѣма въшъ и нашъ. Той е на Господъ. Но Трайчо чорбаджи иска да въже и Бога. Нивата, която ви предлага той, е около Цикальова горница. Тя е пѣстивливъ, пушта и безплодна. Моятъ е край рѣката Фильовица и е една отъ най-благороднитѣ въ казвата. И понеже Трайчо не желалъ да подари своята нива безусловно, дайте да подпиша, че за напредъ моята принадлежи за винаги на вашата черква. Еялѣ и хайриѣ да бжеде!“ — Чорбаджията се смутилъ и казалъ: Ехъ, той си е сайбия — желалъ, продава я; не желалъ, подарява я“.

Все въ той духъ Кадрията бѣл

рилъ още много и много. Но глѣмо когато двамата сплѣтани стигнали до бабинѣта Цонина каща — обектъ на бити отъ Иванча пъкъ, той промѣнилъ разговора и съвсѣмъ неочаквано запиталъ:

— Ти даскалъ ли си?

— Да, отговорилъ Иванчо.

— Ами протестантинъ ли си?

— Не, православенъ.

— Не те питамъ за вѣрата ти.

То се знае дали се кръстишъ или не, щомъ си дошълъ да учишъ децата. Азъ те питамъ дали пишешъ или не. Ако вечерю време не ходишъ по кръчмитѣ на чашка ракия, стани и си ходи, доде е време. Една година тукъ дойде едно даскалче. Проповѣдаше: да се пие само вода.

Ти си протестантинъ — му казаха куклушани и го изгониха. Направдо утвърждаше горкото момче, че въ родния му градъ, Прилепъ, нѣмало такава вѣра.

— Но азъ съмъ сръбски учителъ, обяснилъ Иванчо.

— Какъ? — като ужилелъ извикалъ Кадрията и се поогледалъ наоколо. — Сръбски даскалъ въ Кукушъ? Сега разбирашъ защо приказвашъ сендекъ-мендекъ. И като повдигналъ манда на бабинѣта Цонина порта, тласналъ даскала въ едно малко дворче. Старицата, която въ това време спокойно почивала върху една пригнана рокозка, послана въ измаданото съ червена прѣстъ тремче, на своето почти голо жилище,

се с-пала и тревожно загледала неочаквания гостъ.

— Помози Богу, бабо Цоне, — казалъ чернигорцитъ.

— Помози Богу, синко. Що те носи при менъ по тая горещина, — запитала бедната жена и поканила Иванча да седне, посочвайки му едно дървено тринижно столче. — Евахъ, синко, евахъ, продължила тя, ами ти си билъ виръ вода. Палтото ти се измокрило чакъ отъ вѣнка. Баба нѣма риза да ти даде, но ще ти пѣхна една кърпа въ гърба, иначе ще се простинешъ.

— Остани, бабо, остани да си поприказваме. Кжде сж ти внучетата? Повикай да ги видя и тѣхъ, миличкитѣ. Тѣ слушатъ ли те бабо, или сж палавички, като всичкитѣ деца?

— Ехъ, чедо, ще остарѣятъ тѣ безвремъ. Ниско нѣма да разбератъ, отъ детинството си. Като си помисля какъ баща имъ на тѣхнитѣ години лудуваше и по цѣль денъ отъ игри дома не се прибираше, плача отъ жалъ. Ето днесъ още въ зори заминува на Гоговата нива, да носятъ вода на жетваритѣ и да бранятъ мукитѣ на пеленачетата, кога майкитѣ имъ жинятъ.

— Голѣмки ли сж, бабо?

— Крумо и на деветъ години, а Иванча се роди на другия день следъ убийството на нещастниятъ й баща.

— А кога и кой го уби, бабо?

— Ехъ, синко, синъ да ги горѣ

аскартъ су предъ душата и, и Чагунци.

— Мѣяко, бабо, жалко, но Бога е великъ. Отъ сега нѣтъ тѣбъ и на децата ш: бже по-добре. Ето ти тукъ три бѣли меджилни. Въ три месеца ще ти давамъ по толкова, ако прещантъ Крумо и Иванча да ги уча въ сръбското училище.

— Ще ги пращамъ синко, ще си пращамъ, защо не? Ти нали си християнинъ? Научи ги да си пишатъ името, та да не останатъ и тѣ слѣпи като баба си. Пъкъ ономъ имашъ училище, вземи я внучето на етерѣи ми. И го немашното е безъ всякава подкрепа.

Иванчо отбѣлявалъ нѣщо въ театарчето си и станалъ да си ходи.

— Да си живъ синъ о! да си живъ! Отъ де те прати Господъ да развеселишъ децата ми. Ами ти бре пулко, нима ли тейко, нима ли майка? Е, много зарѣбе да имъ носитъ отъ баба ти Цона. А тебе какъ ти е името?

— Йованъ, казвалъ даскалъ.

— Хал — въкликнула баба Цона. — Значи Иванчо! Така наричае турекитѣ бирникъ и убийци ми синъ, когато дохождаше да му търси вергната. — „Бабо, тука ли е Йованъ“, ме питаше той. Хайде съ здраве ти, синко, да ми си живъ и здравъ. Господъ да ти даде, що ти душа сака. Утре ще ти докарамъ децата, да ги видишъ и да ти целунѣтъ ръка. (Следва)

Д-ръ К. Д. Станишевъ

Сръбско училище въ Кукушъ

(4)

Когато Иванчо се прибиралъ въ къщи, по стълбитъ срещналъ казантъ си съ цѣлото имъ домашие и съ разни бохчи подъ мишицитъ имъ.

— Какво да правимъ, даскале — казалъ голѣмиятъ синъ, — когато, по подобие на нашитѣ студенти, които, като не знаятъ езика на страната, въ която желаятъ да се учатъ, заминаватъ отъ тукъ нѣколко месеци преди преподаванията да сж подкачили, и ти си дошелъ тукъ тъкмо следъ Петровъ день, въ началото на училищната ваканция. Нашитѣ деца сж изморени и болнави и ние днесъ ги водимъ на въздухъ, въ село, при роднини. Ето ти ключа отъ теонта спалня. Разполагай и съ цѣлата къща, както намѣришь

за добре. Ние, старитѣ, като настанимъ малкитѣ, ще се завърнемъ, може би, още утре. Сега сбогомъ и Богъ да бже съ тебе.

На другия день, когато казайката се завърнала у дома си, намѣрила Иванча почти неподвиженъ въ леглото му. Той билъ битъ. Горката жена се просъзидла отъ жалъ и състрадание и искрено прокланала авторитъ на това безчовѣчие.

— Какво душманско биене, бе синко, — казвала тя, като се обръщала къмъ даскала. — Разбирамъ да ударишь човѣкъ съ плесница или даже съ юрукъ, но да го докарашъ до тоя халъ! . . . Тюхъ, отъ Бога да не наидатъ манаръ, хърсъзитѣ ниедни. И слѣзла бабичката по стълбитъ да

търси помощъ за пострадалия си наемателъ.

Дошла полицията. Всичкото имущество на Иванча било на лице и на мѣстото си. Само прикованата надъ пѣтитѣ врата плака липсвала. А султанскиятъ ферманъ билъ намѣренъ разкъсанъ на много дребни парчета въ захода.

Иванча изпратили на лѣчение въ Солунъ, а повече отъ тридесетъ души граждани — на топло, въ затвора. Не могяръ да се узнае, дали между последнитѣ е имало и виновни. Но всички били малтретирани и задържани месеци по редъ, до като даскала пакъ се завърналъ оздравѣлъ въ Кукушъ.

Сега той самъ намѣрилъ свонтъ хора и направилъ следната декларация: Знамъ, че тука нѣма сърби. Обаче азъ съмъ човѣкъ безъ в а н а я т ъ. Имамъ и голѣмо с е м е й с т в о. Ако напусна града ви на

своя глава, ще ме уволнятъ и на мѣстото ми ще направятъ другъ учителъ. Сърбитѣ ще иматъ тукъ училище, пъкъ било само и на книга. Вмѣсто другъ да получава заплатата ми, оставете мене. Обещавамъ нищо да не правя и да не безпокоя никого.

Молбата винаги трогавъ българското сърце. Пъкъ при това кукушани сѣбнали, че е за предпочитане да иматъ работа съ единъ вече старъ познанийкъ отколкото който и да било другъ сърбинъ или черногорецъ и разрешили на Иванча да окачи една картонена табела съ познатия вече надписъ надъ вратата на една турска полулѣвня — полукъща въ края на града, като му заявили, че взимамъ бележка отъ обещанието му да седи миренъ.

И подкачила за нашия самованъ даскалъ нескончаемата върволица отъ дни, прекарани въ пълно бездѣлие. Той дори не се

веставалъ въ махалата на своето училище. Доказателство за това билъ фактъ, че дълги месеци по редъ табелата останала обърната съ лице къмъ стената, положение, въ което нѣкой зевзекъ я поставилъ още на другия день следъ оканването ѝ надъ вратата на школата. Иванчо потърсилъ утѣха въ дружбата си съ една весела компания. Повечето отъ другаритѣ му били стари ергени и пълни поклонници на началото нищо да не се работи. Тѣ обаче безъ и самитѣ да си даватъ сѣбтка, успѣли да научатъ Иванча да приказва порядъчно по кукушки и отъ пълненъ въздържатель, какъвто той билъ първоначално, да вкуси сегисъ тогисъ отъ хубавото гумеидженско винце, даже и до самозабрава. Но никой въ Кукушъ не запомнилъ какъвто и да било скандалъ, предизвиканъ отъ самохвалеца черногорецъ, какъвто Иванчо ставалъ, особено

следъ нѣкой добре нахвасенъ съ напитки обѣдъ, или пъкъ отъ другаритѣ му. Това се дължало до голѣма степенъ на пълното съблюденіе на вътрешния правилникъ на дружината, било при устройванитѣ отъ нея покръчмитѣ ерфенета, било при предлаганитѣ ѝ гостби по случай кръщаване, годежъ, свадби и други подобни тържества. Когато нѣкой повишавалъ тона си безпричинно, или приказвалъ не свързано, или плачелъ безъ особено трогателенъ поводъ, бивалъ подлаганъ на единъ своеобразенъ изпитъ. Карали го да играе хоро въ тепсия или да върви по теглена съ тебеширъ по пода права линия. При неуспѣхъ, подозрения въ препиване другаръ трѣбвало да спи. За честъ на Иванча тая мѣрка никога не го е ловила.

(Следва)

Д-ръ К. Д. Стънишевъ

Сръбско училище въ Кукушъ

(5)

Иванчо така добре се приготи къмъ кукушкия животъ, щото никой вече не обръщаше особено внимание на негр. и всъщност го считаше за българинъ. Само външно нияният Нако не твърдеше му ятрвълъ и колчемъ го срепаше, не го отмишналъ безъ изувия. Тон достоенъ гражданинъ, както и всички тѣ люди, се ползувалъ предъ турцитѣ отъ привилегията да говори безнаказано каквото му дойде на уста. И ето единъ денъ, когато той съ агнешка кожа въ рѣка — кожу харъ билъ по запитието — съ свити колѣни и подкосени крака се блѣскалъ отъ зидъ въ зидъ и пѣлъ не-

скончаемата си пѣсень „Не бой се, Янке, не бой се...“, забелязалъ, че каймакминътъ и Иванчо върватъ на четири-петъ крачки единъ следъ другъ. Нако застаналъ въ фронтъ. Взелъ темъ не чака отъ земята и извикалъ съ високъ гласъ: „Яшасънъ бре каймакманъ сфенди!“ и добавилъ съвсемъ низко: „Азиатската ти фара!“ Повишавайки пакъ тона си, той запиталъ: Даскале бре, що си бре даскале, българинъ или сѣрбинъ? — Българинъ съмъ, Нако, българинъ, отговорилъ Иванчо. — Ха, така мило, черногорецъ си бжам, ама миренъ седи! Дали каймакминътъ е разбралъ? Наквата приказка, никой недо-

гадилъ, но мнозина чули, че той прошепналъ: „хърсътъ минлетъ“ и ускорилъ крачката си.

Не минало дълго време, обаче, Иванчо си показалъ рогата. Не е д н и т ъ обѣдъ, съвсемъ неочаквано и като никога, той подкачилъ да приказва за политика. Казалъ между другото, че Варзарската л о л и н а б и л а н е м и н у е м о н у ж д н а на Сърбия и че съ пари той билъ въ състояние да открие сръбско училище и въ центъра на София, срещу княжеския палатъ. Другаригъ му се споглеждали и го подложили на изпита. Указало се, че Иванчо излиза вънъ отъ чергата. Червея на съмнението и недоверieto подкачилъ да гризе сърцата на цѣлата компания. Пратили да проверятъ табелата и тя се указала съ лице къмъ улицата. Бабага Цона заявила, че отъ нѣколко м е с е ц и, както тя,

така и старва ѝ, пъкъ и всички тѣ роднини на Христо гюптинътъ, получавали редовно и ежесечно по три бѣли меджидии срещу разписка, съ задължение да изпращатъ децата и внучетата си отъ време на време въ Иванчовата плѣвна. Изглежда обаче, че Иванчо се е отчиталъ за повече разписки, отколкото въ действителностъ получавалъ, защото много скоро следъ горепомнатия обѣдъ и неочаквано и зарадъ с а м и я т ъ н е г о, в ъ Кукушъ п р и с т ѣ н а л и въ негова помощ, още е н и т ъ колега и единъ колежка. Цѣлниятъ градъ нескривано отъ властта негодувалъ отъ това сръбско-черногорско коварство на Иванча.

И единъ денъ, когато съ хиляници граждани и селани, стекли се отъ цѣлата околия, празнували третиятъ денъ на празника Св. Св. Кирилъ и Методий — из-

пращането му — двама пияни младежи намислили да сплшатъ Иванча съ револверигъ си. Но по невнимание единъ отъ тѣхъ го наранилъ.

На другиятъ денъ тримата сръбски просвѣтителни напуснали за винаги града и кукушкия мирясилъ.

Тая така лека и благоприятна развязка била тълкувана различно. Единъ я отдавали на Иванчовитѣ разписки; другъ твърдели, че това се дължело на доклада на Иванчовитѣ колеги, че отъ кукушанецъ не можъ да стане правъ сѣрбинъ, както не става сладко отъ кърмидъ; трети пъкъ съ настойчивостъ утвърждали, че каймакминътъ, който се ползувалъ съ особеното благоволение на Хилми паша, издействувалъ отъ послѣдния да не праща вече въ казмата му неканени даскали, понеже въ такъвъ случай не можелъ да от-

говаря за нейното спокойствие

Но миналото, минало. Пъкъ и всичко това било много преди хурнета. Кукушани, които не сж алопаметни, днесъ пожелаватъ всичко добро на бай Иванча, ако той е още живъ и ако не се е отрекълъ отъ своята юначия Черна-Гора. Тѣ го молятъ да не се сърди, ако не сж спазили строго хронологичния редъ на р а з к а з а н о т о тукъ и ако нѣкои отъ приказкигъ му не сж предадени буквално. За това сж винили гърцигъ, които презъ 1913 година изгорихъ и всичкитѣ имъ бележки. Обаче тѣ могатъ да го уверятъ, че двама отъ записанигъ въ тевтерчето му ученици станаха по-късно английски възпитанци и че тѣ днесъ не искатъ да чуятъ нищо за „споразумение на вѣтка цена“.